

RENAȘTEREA

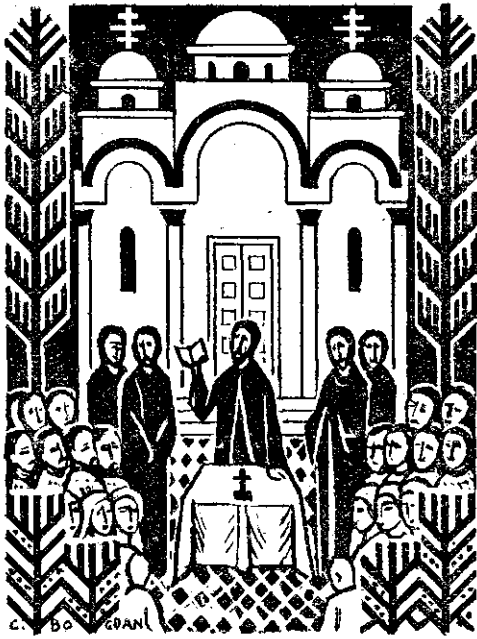
ORGAN OFICIAL AL EPĂRHIEI ORTODOXE ROMÂNE
A VADULUI, FELEACULUI, GEOAGIULUI ȘI CLUJULUI

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ
— Abonamentul: 450 Lei la an —

Redactor: Prot. DUM. ANTAL
CLUJ, Strada Iuliu Maniu Nr. 31

CUPRINSUL:

Convocarea Adunării eparhiale. — *Sextil Pușcariu*: Românism și ortodoxie. — *Gheorghe Bogdan-Duică*: Petru Maior și Iust. Febronius. — Act de mulțumire. — *Pr. Ft. Mureșanu*: Credință și libertate. — *I. M.*: O nouă episcopie maghiară. — Cronică. — Concursuri pentru întregirea parohiilor vacante Șieu-Sfântu, Libotin și Galați.

Nr. 2610—1933.

NICOLAE

Din mila lui Dumnezeu Dreptcredinciosul Episcop al Eparhiei
Vadului, Feleacului și Clujului.

Iubitului cler și popor al Eparhiei noastre, iubiților și Onoraților deputați ai Adunării Eparhiale: Dar și milă dela Dumnezeu Tatăl și Domnul nostru Iisus Christos!

În temeiul Artic. 134 din Statutul pentru organizarea Bisericii ortodoxe române, convocăm și prin aceasta declarăm de convocată

ADUNAREA EPARHIALĂ

în biserica ortodoxă română (Sfântul Nicolae) din Cluj, pe **Duminea a V-a după Paști, a Samarinencii, adecă 14 Mai 1933, la 8 ore dimineața**, când se va începe serviciul divin, iar după aceasta va urmă deschiderea Adunării, în localul care se va designa spre acest scop.

Cluj, la 26 Aprilie 1933.

Nicolae Ivan m. p.,
Episcop.

Art. 8. — Toți deputații sunt datori a se înfățișa pe ziua deschiderii Adunării, sau în cazuri grave de împedecare, a-și justifica în scris absența. — Cei prezenți sunt datori a participa la Ședințele Adunării, a lua parte la lucrările ei, a primi alegerile și însărcinările date lor, dela cari numai Adunarea îi poate dispenza. — Deputații, cari nici nu-și justifică absența cu probe demne de crezământ, nici nu se înfățișează la Adunare, în decurs de 3 zile dela deschiderea ei, se consideră că au renunțat la mandat. — Concediu pe 3 zile poate da președintele, iar pe timp mai îndelungat numai Adunarea. Pe timpul absenței nu se dau diurne. Cererile de concediu se rezolvă îndată.

Românism și ortodoxie.

Între românism și ortodoxie există legături indisolubile.

Ele datează din timpurile cele mai vechi, de care nu-și amintesc nici analiștii neamului și nu scriu nici cronicarii străini, căci neamului nostru i-au lipsit în vremile închegării sale aventurieri dornici de mărire, care, în fruntea unor cete prădalnice, să atragă, cu dăre de foc și sânge, atenția celor deprinși să însemne în letopisește evenimentele vremii.

Și totuși, în acest răstimp lung, care se întinde dela stingerea înfloritoarei vieți romane în provinciile dela cursul inferior al Dunării și până la întemeierea principatelor, Românii au săvârșit una din cele mai mari fapte istorice: s'au păstrat cu limba și calitățile de rasă, în mijlocul neamurilor streine, în cursul multor veacuri zbuciumate de războaie.

În tot timpul acestei scurgeri subterane prin istorie, biserica a fost sprijinul moral al strămoșilor noștri.

Dar nu biserica râvnitoare de mărire și dominație, concretizată în monumentale ziduri de catedrale, ci biserița de lemn, în care slujba păstra puritatea și poezia cultului întâilor creștini. Slujitorii altarului erau și rămăneau țărani, atât de aproape de sufletul turmei pe care o păstoreau, încât noțiunile de „preot“ și de „părinte“ au putut să se confunde. Alături de „juzii“, care împărțeau dreptatea luminească, adevărații conducători ai obștei erau preoții-părinți, la care mulțimea găsea, sfatul unei bogate experiențe și reconfortare întemeiată pe credință.

Acest ortodoxism, atât de apropiat de simplitatea creștinismului asuprit din primele veacuri, convenea de minune vieți pe care o duceau strămoșii noștri sub dominațiunile streine. El ne-a ajutat — în epoca eroilor necunoscuți — să ne păstrăm ființa etnică și să răspândim romanitatea, chiar peste hotarele apărute odinioară de legiunile imperatorilor. Din munții Pindului și Olimpului grecesc și până 'n Carpații nordici, din Istria pietroasă până în stepele Rusiei, limba română s'a întins, nu prin violența cuceririi războinice, ci prin puterea calităților de rasă ale celor ce o vorbeau, prin frumusețea fizică, agerimea intelectului și noblețea sufletului care atrăgeau, asimilând, nenumărați străini.

Îndată după întemeierea principatelor, neamul nostru s'a găsit la o grea răspântie. La curțile întâilor voievozi se întâlneau două puternice influențe: cea apuseană, catolică, cu rezonanțe dela curtea lui Carol cel Mare, și cea răsăriteană, ortodoxă, venind din orașul lui Constantin.

Sânt unii — chiar dintre ortodocșii noștri — care cred că ar fi fost o fericire pentru Români, dacă din lupta între cele două influențe ar fi ieșit biruitor catolicismul, iar nu biserica ortodoxă, care ne-a legat de Orient, lăsându-ne în afară de valul puternic al Renașterii și făcând ca evul de mijloc să se continue la noi și după ce, în Apus, începuse de mult evul nou.

Din punct de vedere național, o trecere la catolicism sau primirea reformei lui Luther, ar fi însemnat încă o grea primejdie. Ortodoxismul nostru a fost pavăza care ne-a scutit de desnaționalizare în Transilvania, izolându-ne în mijlocul celorlalte neamuri și menținând neștirbite legăturile cu Români din principate. Părăsirea legii strămoșești a dus, la unele familii de Români ardeleni, ca și la grupurile de Români din Carpații nordici sau din Istria, la părăsirea naționalității.

Dar și din punct de vedere cultural, mă îndoiesc că am fi avut mult de câștigat, dacă ne făceam catolici. Adevărat că civilizația apuseană ar fi pătruns ceva mai de vreme la noi, dar, bătută de atâtea vijelii, aruncați în toiul celor mai crâncene conflicte dintre popoare mai puternice decât noi, e foarte probabil că noi n'am fi fost mai mult decât imitatori ai culturii apusene, fără să fi putut da acestei culturi aportul originalității noastre, fără să ne fi putut chiar ridica — din cauza greutăților materiale — până la înălțimea modelelor apusene.

Ce au dat decât imitații — palide de cele mai multe ori — vecini de-ai noștri, Ungurii catolici sau reformați, ori Croații catolici, în nemijlocită legătură, de veacuri, cu cultura apuseană?

Catolici, am fi avut, probabil, și noi, câteva biserici mari de piatră, cum le-au zidit Sașii ardeleni în Brașov, Sibiu sau Cluj, respectabile monumente arhitectonice, decât care mai mărețe găsești însă nenumărate în orașele din țările apusene. N'am avea în schimb minunatele biserici ale lui Ștefan cel Mare sau Petru Rareș, cu picturile lor de o rară frumusețe. Din punct de vedere artistic, mai prețioase decât cutare biserică zidită, după modele streine, în piatră, sânt bisericuțele de lemn din nordul Ardealului, originale în concepție, nobile în linii și armonioase în proporții, al căror plan l-a născocit un simplu tâmplar dela țară.

E adevărat că și cultura orientală, în legătură cu biserica ortodoxă, e la noi împrumutată. Dar nu trebuie să uităm că după ce Constantinopolul și Peninsula Balcanică au fost cucerite de Turci, principatele române au devenit locul de adăpost și salvatoarele unei culturi vechi, ajunse la mare înflorire, iar Domnii români, complăcându-se în rolul de protectori ai bisericii răsăritene, trimiteau, prin tipografiile lor, hrana sufletescă celor mai îndepărtate popoare asuprite de Semilună.

Fantazia exuberantă a Orientului, unită cu simțul de armonie și de echilibru al rasci latine, au produs la noi acele manifestări culturale și artistice, care adesea întrec modelele lor bizantine.

Astfel, în momentul când, la începutul veacului trecut, ne-am reîntegrat în familia popoarelor romanice, noi aduceam o notă de originalitate, care nu aștepta decât împrejurări favorabile pentru ca să devină un aport prețios la cultura universală.

Aceste împrejurări favorabile s'au ivit. Le-a creat întregirea cea binecuvântată, cu posibilitatea, pentru toate forțele latente românești, să se manifeste în deplină libertate. Necesari e numai ca în desorientarea generală de care e cuprinsă omenirea, neamul nostru să-și regăsească suportul moral,

izvorul de optimism și steagul subt care s'au strâns în toate vremurile fiilor lui.

Acest suport care ne lipsește în epoca de desfrâu moral, acest optimism din care trebuie să izvorască idealul zilei de mâine și acest drapel care trebuie să unească pe cei desbinați de cointeresele politice de partid, nu-l găsim decât în legea strămoșilor noștri.

În semnul ei trebuie încheșată cea mai românească dintre frății, Frăția ortodoxă.

SEXTEL PUȘCARIU

Petru Maior și Iust. Febronius

sau

Petru Maior ca vrăjmaș al Papei.

(Urmare).

10. **Contraste literare.** Sentimentalitatea anti-apeuseană sau antiitaliană a lui Petru Maior se concretiză, precum am văzut, în scârba ce-o simțea pentru Corneliu tălcuitorul.

I. *Cornelius a Lapide* a fost un iezuit; și-l chemă (fără traducere latinească) *van den Steen*. Se născuse la anul 1566, în Olanda și muri în Roma, în anul 1637. Orator popular și exeget voluminos, a comentat testamentele; iar comentariul lui s'a mai celit și după ce alți exegeți (catolici) l-au întrecut. Petru Maior nu-l respectă, însă. Citindu-i părerea că apostolii au fost *oile* lui Petru, Petru Maior îl respinge (S. p. 30; E. P. 23): „Mari adevărați și *neconvincioase ocări* asupra Apostolilor sânt acestea, ce acest iezuit aici au grămădit. Dar ascultă încă ce grăește despre puterea Apostolilor la tâlcul cuvintelor acestea: *Tu ești Petru!* Ascultă, ziseiu, și vezi în câtă *nesocoteală* și în *adâncime de nepriceapere* cade celace, lăsându-se să-l domnească *patima*, se înstrăinează de tâlcurile și învățăturile sfinților Părinți“. Petru Maior îl combate inteligent pe Corneliu; apoi exclamă: „Fă-te, Doamne, ajutor nouă și nu lăsa să se vestească unele blăstămuri ca acestea în besearica ta“. (S. p. 32; E. p. 28).

Pe Corneliu Petru Maior îl ocărește și aiurea: (S. p. 39; E. p. 28).

II. Mai blând este Petru Maior cu *Ballerin* (S. p. 26; E. p. 19), la care trimite, pentru niște dovezi; dar și *Ballerin* „totuși rău se folosește cu dânsle“.

Vorba este aici despre *Ballerini*. *Ballerini* au fost doi, Petru și Ieronim, născuți unul în anul 1698, al doilea în 1702.

Ieronim a murit în 1781. *Deci pe acesta Petru Maior tânărul l-a apucat în viață.*

Petru a scris *contra* lui Febronius, deci pentru Papa, două opere, îndată după ce s'a publicat a lui Febronius; adică la 1765 și 1766. Petru a murit în 1769, *zece ani înainte ca Petru Maior să plece din Roma spre Viena și Ardeal.*

„Rău“ folosiscă cei doi frați versetele apostolești, pentru a scuti pe Papa de rănitorele expu-

neri ale lui Febronius; cu acea vorbă: „rău“ Petru Maior luă atitudine în contra polemiștilor italieni.

III. În cap. IV, din titlul II (S. p. 96; E. p. 65) apare la Petru Maior un scriitor pela noi necunoscut: *Anselm Avelbergheusul*.

Acesta este A. von Havelberg cu ale sale *Dialogorum adversus graecos*: un mondial al epocii sale, episcop dela anul 1129, cruciat la anul 1147, ghibelin și amic al lui Frideric Barbarossa, diplomat cu o misiune în Orient, la Bizanț. Mort în anul 1158.

Petru Maior citează din cap. 8 al dialogului III, dar nu-l citează, ca să-i aflăm părerile lui Anselm, ci ca să le aflăm pe-ale unui arhieru bizantin, pe-ale lui Nichita din Nicomedia.

Vivace, Nichita respinsese primatul papal; Petru Maior, simpatic, îl citează pe Nichita pe-o pagină întreagă! Animat de graiul lui Nichita, Petru Maior, desprețuind obiceiul de-a scrie la Roma pentru ca de-acolo, în scris, să se spună cum gândeste ea dogmaticeste, adaoage: „Bag samă dintru această socoteală dascălii apusului, în vremile trecute, de tot au fost părăsit cetania cărților sf. Părinți și au fost în apus la nimica toată teologia“.

La o cetire ulterioară din Febronius găsesc acum (la p. 65) că *citatul din Nichita* l-avusese Febronius exact ca 'n Petru Maior, din acesta lipsind numai locul ediției, pe care conștientosul Febronius nu-l uitase (*impresso in a'Archerii Spicil. Tom. XIII p. 212, ubi*.) *Quid igitur vobis Scripturam scientia? Quid nobis literarum studia? etc.* Chiar și punctele... dintre „născut“ și „și azi“ — se află la Febronius..... *O probă serioasă* că Febronius a fost arsenalul lui Petru Maior.¹⁾

IV. Simpatice îi este lui Petru Maior și *Claude Fleury*, cel născut la anul 1640, în Paris. Fleury a murit în anul 1723. A fost, deci, contemporanul afacerii iezuitice-habsburgice dela Alba-Iulia lui Teofil și Atanasie Ep. de Meaux, Bossuet, i-a fost lui Fleury un protector; dar Bossuet a fost formulatorul Declarației clerului gallican despre puterea ecleziastică (*Declaratio cleri gallicani de ecclesiastica potestate*), cu cele patru puncte (*propositiones*) care formulară limpede episcopatismul gallican, toate, toate susținute și de Petru Maior în *Procanon*-ul său. Proposițiunile acelea au fost admise la anul 1682. Dar pe Cl. Fleury îl protejă și Ludovic XIV. Fleury a scris elegant o istorie bisericăască (*Histoire ecclésiastique*), care dela 1691 până la 1719 ajunse la volumul 20. În ea Fleury se dovedește gallican neșovăitor; nu numai scriitor atrăgător.

Dar acei ani 1691—1719 sunt și anii „unirei“ românești. Samuil Clain îl traduce pe Fleury, Petru Maior îl citează. Aceasta ce va fi însemnat? Ce-a însemnat, Petru Maior ne spune când laudă teologia gallică (S. p. 74; E. p. 51) și când îl citează pe Fleury (S. p. 59; E. p. 51) (S. p. 135; E. p. 90).

Contrastul lămurit aici este o dovadă definitivă că atitudinea bisericăască a lui Petru Maior era întemeiată pe un sentiment crescut din tinerețe,

¹⁾ De-aici înainte Febronius se va însemna numai cu F.

dar și pe continue studii neobosite de teologie liberală.¹⁾

11. Din tot ce am dezvoltat până aici, se lămurește că Petru Maior, elev al Romei, eră un antiroman.

De aceea pot afirma că, picându-i în mâni cartea combătută de Ballerini (pe care-l citează), adică *F.* (pe care nu-l citează), Petru Maior va fi simțit plăcerea de-a se vedea confirmat în repulsiunile de student la Roma și 'n propriile-i rezultate posterioare.

Deși — diplomaticeste — nu-l citează pe *F.*, voiu dovedi că l-a cunoscut și utilizat.

12. **Hontheim.** Titlul cărții lui *F.* este:

JUSTINI FEBRONII Jcti
DE
STATU ECCLEIAE
ET
LEGETIMA POTESTATE
ROMANI PONTIFICIS
LIBER SINGULARIS,
AD
REUNIENDOS DISSIDENTES
IN RELIGIONE CHRISTIANOS
COMPOSITUS

BULLIONJ
APUD GUILLELMUM EURARDI
MDCCLXIII.

Între titlu și locul (psudonim) de editură se află o ilustrație: Pacea și dreptatea îmbrățișându-se, ținând în mâni sabia și cumpăna și crucea.

13. Autorul este, așadar Hontheim, a cărui biografie trebuie să urmeze:²⁾

Ioan Nicolae de Hontheim s'a născut în anul 1701, în Trier.

Carte a învățat la iezuiți și la universitățile din Trier, Löwen și Leyden. Gallicanul van Espen l-a influențat în acest timp. După promoția ca doctor în drept, a făcut călătorii întinse; s'a așezat apoi în Roma, unde a stat trei ani, timp destul ca să o cunoască bine. Întorcându-se acasă deveni membru al consistoriului din Trier, profesor universitar (de drept roman) și prefect al unui seminar; scrisse opere istorice; deveni episcop (Weihbischof) și vicar general în *spiritualibus*. Papa Benedict XIV îi oferî titlul de episcop de Myriophyt *i. p.* Hontheim eră o pildă rară de împlinire a datoriilor sale, ca erudit, ca puritate de moravuri, ca muncitor zi de zi.

¹⁾ Fleury este bine reprezentat în bibliotecile Transilvaniei. A fost tradus și în românește: *Catechismul cel mic istoricesc*, tradus de Vassilie Colossi, în Săcărâmb, în 21 Mai 1814. Din prefață: „nu lipsesc nici în limba românească de o vreme incoace mai mulțioare catehismuri, ci, părându-mi-se mie cam *sterpe*, altele prea bogate, adânci și *polemicesți*“ (adecă antiortodoxe! G. B. D.) „m'au îndemnat a prefăce în limba noastră, și în unele locuri după rânduiala bisericeii noastre a întocmi acest catehism istoricesc“. *Leçon* a devenit *Cetire*. Sunt 57 de cetiri, în stil bun românesc.

Și Colossi trebuie să fi fost unul dintre teologii liberali ai greco-catolicilor din epoca lui Petru Maior.

²⁾ După catolicul *Kirchenlexikon*, ediția Hergenröther.

Toată viața aceasta i-a consolidat predilecția pentru principiile bisericii gallicane, și rezervele sale — multe-i rezerve — față de principiile catolice. Și astfel, om de 62 de ani, ajuns la un termin clasic al experiențelor sale cugetate și rescugetate, la anul 1763, scrisse opera sa critică, antipapală.

Ca probă despre cât *F.* s'a cetit în Ardeal dau o notiță scurtă. În biblioteca universității din Cluj ediția întâia (elegantă) se află sub Nr.-ul 33750. Ediția altera (1765), sub Nr.-ul 94264. Tomul II (*ulteriores operis vindicias continens*) din 1770, tomul III (1772) și tomul IV (1773 și 1774), sub acelaș număr. Dar și supt Nr. 12846. Se află și ediția a treia, din 1789 (*Editio emendatior et auctior*). Se află și *F. abbreviatus et emendatus* (1777). Tot semne că în Ardeal *F.* eră bine cetit! Se află și extrasul nemțesc, din Wardingen (1764)!

Ajunsese de sigur, și la Blaj!

14. Cartea lui *F.* are 656 pagini. Este un tipar elegant. Și are o prefață demnă; și-o încheere lirică.

Prefața l-anunță pe papa Clemente XIII că opera va vorbi despre drepturile Papei, dar și despre reformele necesare în biserică.

Regilor și principilor creștini le-aduce aminte de războaiele născute din cauza deosebirilor de credințe; și-i roagă să fixeze *veros limites*, marginele drepte, de opus pontificalui dela Roma. Episcopilor catolici le imprimă că mai ales de cauza lor este vorba, ca urmași de-ai apostolilor: *Qualitatem successorum Apostolorum et omnis eorum officii nemo vobis disputat. Videte, an omnia adhuc illorum jura teneatis!*

Prefiilor și clericilor ar voi să le inspire o inimă bună și dispusă spre slujba Domnului.

Prefața are un cuvânt și pentru doctorii în teologie și în dreptul canonic; acestora le-atrage atenția că monarhismul eclesiastic trebuie controlat cu ideile creștinismului antic și — respins; și că aberațiunile teologiei catolice trebuiesc părăsite; iată una (din prefață): *Papa non committit simoniam vendendo beneficia!*¹⁾; iată și-a doua: *Potest de injustitia facere justitiam!*; și-a treia: *Potest mutare substantiam rerum!* Ect. Față de acest fel de aberațiuni nimica toată eră că *Papa non subjiciatur canonibus!* Numindu-și antecesorii, pe Espen, P. Sarpi, Richer, pe Bossuet și Fleury, autorul se roagă să nu fie judecat în pripă și, cu el împreună, să se cerceteze tot ce fraudă a fost în biserică lor cea otrăvită de falsurile lui Izidor.

Finalul liric are zece propoziții; voiu copia două, a 8-ta și a 9-a: *Disciplinam ad veros Canones reducere laborantem non damna, sed votis, consiliis, factos adjuva. — Veteris aevi prudentiam, sagacitatem, modestiam, sanctitatem collanda.*

Autorul eră evident, o fire de apostol. Dar Papa i-a condamnat opera imediat (1764)! Pe Petru Maior condamnarea aceasta nu l-a împiedecat de-a ceti și-a asimilă.

(Va urma).

G. Bogdan-Duică.

Credință și Libertate.

I.

Libertatea nu este un fenomen natural. A proclama *libertatea* și a ține-o revendică în numele principiilor și legilor naturii, e o fundamentală eroare.

A fi liber — înseamnă a acționa, gândi și simți exclusiv conform propriei și singurei tale voințe — înseamnă a-ți realiza voința; cu alte cuvinte, poți să-ți realizezi voința ta în pofida și pe deasupra tuturor contingentelor tocmai fiindcă ești *liber*.

Or, examinând speța umană în direcția aspirațiilor constante vom ajunge la constatarea că, ordinea naturală, împărăția naturii, ne privează tocmai de realizarea acestora — deci de exercițiul *libertății*.

După două lucruri însetoșem: nemurire și adevăr — sau desăvârșire morală.

Simțim în ființa noastră imboldul unei *voințe* de a trăi o viață fără de sfârșit — dar legile pământului nu ne lasă decât dorul unei vieți eterne.

Râvnim după adevăr, dar o tainică melodie ce vibrează în ritmul profund al conștiinței, ne dă sentimentul stăruinței în eroare, în rău — adică în păcat — pentru că un singur rău există în lume: *păcatul*.

Omul creiat de Dumnezeu, înzestrat cu libertate, a fost așezat, după a sa voie, în lumea neprihănirii. Aici se putea menține numai prin credință „căci — zice Scriptura — Avram a crezut pe Dumnezeu și aceasta i s'a socotit ca neprihănire”. (Romani c. 4, v. 2).

În starea de neprihănire în care se afla omul înainte de cădere — *atunci când credea* că legea înfrânării i-a fost dată, nu spre a-l inferioriza în raportul cu divinități spre al desăvârși — nemurirea integrală era o însușire ce-i aparținea de fapt.

În acest stadiu, între voința lui Dumnezeu și voința omului era concordanță desăvârșită. Or, cum în fața realizării voinței lui Dumnezeu nu pot să existe piedeci — implicit, voința omului se împărtașea de aceeași soartă — omul era *liber* fiindcă voința lui era eficace.

Prin concursul ispitei dinafară, a diavolului însă, pierzând *încrederea* în Dumnezeu, voința omului se scindează, alunecă pe panta *irealizării* — nedevenind aseme-

nea lui Dumnezeu, după cum îi făgăduise diavolul — conform Genezei c. 3, v. 3—5, — libertatea este coruptă — în timp ce voința divină comunicată prin cuvintele: „Poți să mănânci după plăcere din toți pomii din grădină, dar din pomul conștiinței binelui și al răului să nu mănânci, căci în ziua în care vei mânca din el vei muri negreșit” (Geneză c. 2, v. 16—17) — s'a realizat întocmai — „căci pentru ca să nu fie fără de moarte răutatea — a poruncit împreunării și amestecării și nelegiuitei legături, să se tale și să se risipească; și sufletul să se mute acolo, de unde și ființa s'a luat, până la obșteasca înviere, iar trupul să se risipească întru acelea dintru care este alcătuit” (Rug. de desleg. la morți).

Astfel prin necredința în Dumnezeu, a căzut omul din lumea neprihănirii, a nemuririi și libertății — în lumea păcatului — morții și sclavajului.

Omul destinat pentru o viață supranaturală, prin necredință, cade în lumea naturii, pe tărâmul plin de „spini și pălămidă”. Aici sortit ca în sudoarea feții să-și câștige pâinea și încolțit de boldul suferinței — din subsolul ființei sale încep să licărească reminiscentele bunurilor pierdute — sublimându-se sub forma celor mai intime aspirații, pe cari le putem urmări dealungul speței umane. Dar pe măsură ce omul își conturează aspirațiile ce formează esența ființei sale, conflictul dintre ele și condiția existenței în lumea naturii devine mai dureros, atingând nota tragicului. El începe să simtă că e sortit să trăiască în *lume* — dar nu-i aceasta patria lui — ea nu-i capabilă să-l satisfacă — de aci starea de *nefericire* și nevoia de mântuire.

Lumea ridică în fața omului doi vrăjmași: păcatul și moartea, uniți printr'o indisolubilă legătură, ce ne țin sub tirania lor.

Năzuinței noastre după nemurire și desăvârșire i se opune inevitabila stăpânire a morții ce domnește geste tot trupul și stăpânia păcatului peste tot sufletul.

Voim să evadăm din împărăția morții și a păcatului, dar această voință — rămâne o *voință ineficace*, lipsită de puterea realizatoare — de libertate.

Voim o eternă conservare a vieții și în locul ei, natura ne dă o continuă și constantă moarte, voim să cunoaștem adevărul

vieții și existenței — eroarea ne ține în misterioasele sale cătușe; voim să ameliorăm viața la minimum de durere și maximum de bucurie, în așa fel ca tot ce există să fie cât mai demn posibil, de a exista — dar experiența practică a vieții ne arată un lucru: neputințosenia noastră.

În fața acestui faliment al voinței umane, nu ne rămâne decât să căutăm o altă *voință* care nu numai că dorește *binele* — ci îl și posedă și poate să ne comunice și nouă puterea realizării.

O atare voință există — și ni se revelează în *actul credinței* — care prin *rugăciune*, ne unește cu acea voință supremă, care este Dumnezeu.

Dacă dorim într'adevăr o *viață liberă, creatoare și desăvârșită*, trebuie să ne abandonăm Aceluia ce ne poate *elibera* din împărăția răului, păcatului și morții — și a ne da tăria de a realiza binele. Să ne supunem Aceluia care din eternitate este stăpânul libertății și desăvârșirii.

Omul nu e liber nici desăvârșit. Are numai aptitudinea de a deveni.

Această aptitudine virginală poate deveni fecundă într'o viață nouă care să fie și să constituie mântuirea noastră, numai atunci când sufletul nostru chiamă și primește pe Dumnezeu.

Dumnezeu este Binele nemărginit — Bunătatea ce nu cunoaște invidia — și pentru aceasta El voește să se comunice tuturor — voința sa să fie una în toți. Or, singurul obstacol ce-l întâlnește în procesul de comunicare este *voința* existențelor — care constă în refuzul de a l-se conforma și de a adopta *binele divin*.

Voința este o forță ce o posedă fiecare ființă — este principiul oricărei acțiuni și eficacități. Urmează că atât timp cât voința noastră nu primește în ea pe Dumnezeu — El nu se găsește în acțiunile noastre. Prin voința sa și numai prin ea, o ființă poate rezista lui Dumnezeu — a se separa de El, a-l exclude din sine și viața sa. Pentru aceasta, Dumnezeu, la fel, nu reclamă dela noi acte exterioare ci ca voința noastră să o împlinească pe a Sa și prin urmare aceasta nu se realizează în noi până ce nu o voim noi înșine.

Atât timp cât *lumea* nu voește ea însuși să fie împărăția lui Dumnezeu, Dumnezeu

nu domnește în această lume, care rămâne un pământ separat de ceriu, un pământ din care voința lui Dumnezeu este absentă.

Ființele cari se supun de bună voie și interesul lui Dumnezeu fac din voința lor o formă a realizării voinței divine — constituind astfel lumea divină — a ceriurilor, împărăția slavei. Aci, voința divină este împlinită de voința tuturor — și atunci împărăția lui Dumnezeu este sosită — voința Sa se împlinește și pe pământ ca și în ceruri neîntâlnind nici o contradicție din partea voințelor particulare cari lucrează în plină armonie cu voința divină, fiecare ființă ne voind decât ceea ce Dumnezeu vrea.¹⁾

Or, recunoscând mai presus de noi voința divină noi încetăm de a mai fi *sclavi* ai păcatului. Voința omului este voința cărnii care este supusă naturii în care domnește păcatul. Urmează că atâta vreme cât acționăm numai prin voința noastră, acționăm în mod inevitabil ca sclavi ai păcatului. A nu avea decât voința ta înseamnă a nu avea voință, a nu fi liber — pentru că voința noastră în virtutea nașterii — a eredității — este supusă păcatului — deci printr'un fapt involuntar.

Omul natural este dominat de păcat, înafară de voința sa — ca moștenire a păcatului — și atunci când acționăm numai în numele nostru propriu, noi rămânem sub dominația principiului căruia îi aparținem; cu alte cuvinte, noi suntem dominați de natura saturată de păcat — sau de păcatul original însuși — noi suntem proprietatea individuală a acestui principiu rău. Nu suntem ființe libere, nici nu putem ajunge la starea de *libertate* decât prin acțiunea unei forțe mai puternice decât starea faptică. *Această forță este credința.*

Pr. Fl. Mureșanu.

Redacționale. Foaia noastră acordând o parte din paginile sale pentru scopurile *Frăției Ortodoxe Române*, rugăm insistent pe colaboratorii nostri să ne trimită pe viitor articole **scurte, cel mult de 5 (cinci) pagini** scrise pe sferturi de coală. Altfel ne este peste putință să le publicăm în întregime. — De altfel este știut, că articolele lungi nu sunt citite.

¹⁾ Vladimir Soloviev — Les Fondements Spirituels de la vie — Collection d'Etudes Philosophiques et Religieuses. Paris Beauchesne, 1932 — passim.

Act de mulțumire.

P. Sf. Sa Episcopul Nicolae Ivan a primit dela asociația „Frăția Ortodoxă Română”, Comitetul central de direcție, următoarea adresă oficioasă, dată sub Nr. 2 din 23 Martie 1933:

Prea Sfințite,

Comitetul central de direcție se simte dator să Vă aducă și pe cale oficială respectuoase mulțumiri pentru cinstea deosebită ce ați binevoit a face „Frăției Ortodoxe Române”, participând la strălucita adunare de constituire din 5 Martie a. c.

Nu vom uita însă o clipă să recunoaștem, cu bucurie, că dacă ea s'a transformat într'o biruință fără precedent în analele Bisericii noastre, meritul principal Vă revine P. Sf. Voastre, care ați luat nu numai inițiativa fericită a înființării asociației noastre, dar ați știut, printr'un neîntrecut spirit de organizare să pregătiți personal toate lucrările grele și complicate, asigurând astfel izbânda din Dumineca ortodoxiei. Ați înscris prin aceasta una din cele mai frumoase fapte în bogatul pomelnic al activității P. Sf. Voastre, pentru care posteritatea Vă va binecuvânta.

Comitetul de direcție Vă mulțumește cu recunoștință și încredințat, că asociația noastră va avea și în viitor concursul părintesc al urzitorului ei, Vă roagă să primiți expresiunea sentimentelor sale de iubire și de devotament statornic.

Cluj, la 23 Martie 1933.

p. Președinte:
(ss) Gh. Bogdan-Duică.

Secretar gen.:
(ss) Ion Mateiu.

O nouă episcopie maghiară.

Ziarele minoritare anunță, că guvernul este pe cale să prezinte Parlamentului, proiectul de lege pentru înființarea unei noi episcopii maghiare reformate la Oradea.

Informația ar părea fantastică, dacă nu ne-ar fi confirmată chiar de către senatorul Sandor Iosif, neîmpăcatul dușman al Țării, într'un articol de Paști din Keleti Ujság. Mesagiul regal a fost semnat, iar Ministrul de finanțe a promis fondurile necesare.

Ne întrebăm, totuș, nedumeriți, dacă e posibil așa ceva? Căci noi avem două episcopii, cari sunt ținute vacante de un an

de zile, lefurile clerului ortodox se tale, posturile se suprimă, centrele eparhiale se desorganizează — ca să se găsească bani pentru noui episcopii ungurești? Ar fi a 8-a episcopie maghiară în Ardeal, față de 5 episcopii ortodoxe. Aceasta să fie oare politica de apărare națională a Statului? Repetăm: nu putem crede, căci ar fi prea dureros. Am avea în total pentru Ardeal: 5 episcopii ortodoxe și 14 episcopii eterodoxe. O disproporție dezastruoasă pentru ortodoxia națională. Și se zice, că suntem Biserică dominantă. — Dar chestiunea este prea gravă, ca să nu revenim.

I. M.

CRONICA

Predici în bisericile din Cluj. În Dumineca din 7 Mai 1933, în biserica Sf. Nicolae, va predica pr. Emil Nicolescu, prof. de rel.; în biserica Pogorirea Duhului Sfânt va predica pr. Simion Vasinca.

Sfintele Paști la Cluj. Serviciile divine din Săptămâna Patimilor, și din cele trei zile ale sfintelor Paști au fost oficiate în ambele biserici de câte un grup de 4-6 preoți și un diacon. În biserica veche serviciile au fost conduse de P. On. prot. Dr. Seb. Stanca, cons. eparh., iar în biserica cea nouă de P. On. prot. Andrei Ludu, cons. eparh. La toate serviciile a fost lume multă, iar în noaptea învierii, dintre participanți n'au încăput decât o prea puțină parte în biserică. La fel are să fie și când va fi terminată catedrala. P. Sf. Sa Episcopul nostru, din cauza vremii încă răcoasă și schimbăcioasă, nu a putut participa decât la un serviciu din săptămâna Patimilor. În locul cuvântării anunțate în ambele biserici s'a cetit Pastorală de Paști.

Deces. Colaboratorul nostru pr. V. Bârluțiu, profesor catihet la Aiud a avut durerea de a perde pe fiul său Paul, care după lungi și grele suferințe a adormit în Domnul la 18 Aprilie a. c., în frageda vârstă de 10 ani. Acesta este al treilea copil pe care îl perde, după ce între timp a rămas și văduv. Bunul Dumnezeu îi va ocroti cel puțin pe unica fiică ce i-a mai rămas. Transmitem îndureratului părinte și îndureratei surori sincerele noastre condoleanțe. Dumnezeu să-l odihnească în pace.

Nr. 147/1933 prot. (13) 1—3

CONCURS

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de clasa II. *Șieu-Sfântu*, protopopiatul ort. rom. al Bistriței, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție în „Renașterea“.

Veniturile împreunate cu acest post sunt:

1. Salar dela stat conform cualificațiunei.
2. Casă parohială cu grădină și toate dependențele.
3. Sesiune parohială 32 jugăre pământ cal. I.
4. Venitele stolare obicinuite.

Doritorii de-a ocupa acest post, își vor înainta cererile provăzute cu toate documentele conform instrucțiunilor în vigoare, în termenul legal Oficiului protopopesc concernent, cu a cărui prealabilă încuviințare, se vor putea prezenta în parohie, pentru a face cunoștință cu credincioșii.

Concurenții sunt obligați a prezenta act de învoire dela P. Sf. nostru Episcop.

Cererile intrate după termen și neinstruite cu documentele recerute, nu vor fi luate în considerare.

Bistrița, la 8 Aprilie 1933.

Oficiul protopopesc ort. rom. în conțelegere cu membrii Consiliului parohial.

Din încredințare:

Pr. Victor Mureșianu,
cap. prot.

Nr. 271/1933 prot. (11) 2—3

CONCURS

Se publică concurs pentru întregirea parohiei de cl. II-a *Libotin*, din protopopiatul Lăpuș, cu termen de 40 zile dela prima publicare în „Renașterea“.

Beneficiile împreunate cu postul de paroh sunt:

1. Salar dela stat.
2. Sesiune parohială circa 6 jug. arător.
3. Pădure circa 10 jug.
4. Dela fiecare familie o mierță cucuruz nesfârmat iar cei ce n'au cucuruz fac o zi de lucru.
5. Stolele obicinuite.

Cei ce doresc a ocupa acest post își vor înainta oficiului nostru cererea cu do-

cumentele necesare în termenul fixat, iar cu prealabila noastră încunoștiințare se vor putea prezenta în parohie pentru a face cunoștință cu poporul.

Candidații vor prezenta și act de învoire dela Prea Sf. nostru Episcop, fără de care act nu vor fi luați în considerare.

Lăpuș, la 30 Martie 1933.

În înțelegere cu consiliul parohial.

Ștefan Ghețe, protopop.

Nr. 150—1933. (12) 2—3

CONCURS

Pentru întregirea parohiei de clasa II-a *Galați*, din protopopiatul Abrud, se publică concurs cu termen de 40 zile dela prima publicare în „Renașterea“.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Salarul dela stat.
2. Sesiune parohială 2 jug. și folosirea cimiterului.
3. 1 ferdelă porumb dela fiecare familie.
4. Casa parohială cu toate dependențele.
5. Venitele stolare obicinuite.

Reflectanții la acest post își vor înainta cererile provăzute cu documentele necesare, în termenul legal, oficiului nostru protopopesc și cu prealabila noastră încuviințare, se pot prezenta în parohie pentru a face cunoștință cu poporul.

Concurenții vor avea să prezinte și un act de învoire dela P. Sf. nostru Episcop.

Abrud, la 4 Aprilie 1933.

Oficiul protopopesc ort. rom. al tractului Abrud, în conțelegere cu Consiliul parohial.

Petru Popovici protopop.

Dacă doriți să aveți REVERENZI FRUMOASE, croite și confecționate ireproșabil și cu preț convenabil, — comandați-le la

**croitoria românească
Ioan Mititean, Bistrița**

Str. Brukenthal nr. 23 (lângă Hotel Frietsch),
diplomat al școlii de
croitorie din București.

Confecționează și odăjdii și prapori
cu prețuri convenabile.

(7) 3—3